

Laboratorium 1

Współbieżność w Javie

Danylo Knapp

Teoria Współbieżności

Wydział Informatyki
Akademia Górniczo-Hutnicza
im. Stanisława Staszica w Krakowie
07.10.23

1 Treść zadania

1. Napisać program, który uruchamia 2 wątki, z których jeden zwiększa wartość zmiennej całkowitej o 1, drugi wątek zmniejsza wartość o 1. Zakładając, że na początku wartość zmiennej Counter była 0, chcielibyśmy wiedzieć jaka będzie wartość tej zmiennej po wykonaniu 10000 operacji zwiększania i zmniejszania przez obydwa wątki.
2. Na podstawie 100 wykonań programu z p.1, stworzyć histogram końcowych wartości zmiennej Counter.
3. Spróbować wprowadzić mechanizm do programu z p.1, który zagwarantowałby przewidywalną końcową wartość zmiennej Counter. Nie używać żadnych systemowych mechanizmów, tylko swój autorski.
4. Napisać sprawozdanie z realizacji pp. 1-3, z argumentacją i interpretacją wyników.

2 Rozwiązanie

Poniżej znajdują się 2 rozwiązania: pierwsze jest implementacją punktów 1 i 2, z kolei drugie jest realizacją punktu 3.

2.1 Race condition (p. 1-2)

Poniższe rozwiązanie demonstruje tzw. *Race condition*, czyli *Wyścig*. Jest to zjawisko, które charakteryzuje się niedeterministycznym zachowaniem programu, może powodować błędy trudne do wykrycia i pojawia się wtedy, gdy więcej niż jeden wątek korzysta jednocześnie z zasobu dzielonego, przy czym co najmniej jeden próbuje go zmienić.

Żeby zademonstrować to zjawisko, wystarczy zaimplementować prosty licznik, który będzie modyfikowany jednocześnie przez 2 wątki (np. zwiększany przez jeden i zmniejszany przez drugi).

Przykładowa implementacja:

Licznik:

```
// Counter.java
```

```
package pl.edu.agh.tw.knapp.counter;
```

```
public class Counter {  
    private int _val;  
  
    public Counter(int n) {  
        _val = n;  
    }  
  
    public void inc() {  
        _val++;  
    }  
  
    public void dec() {
```

```

        _val--;
    }

    public int value() {
        return _val;
    }
}

```

Wątek zmniejszający licznik:

// DThread.java

```

package pl.edu.agh.tw.knapp;

import pl.edu.agh.tw.knapp.counter.Counter;

public class DThread extends Thread {
    private final int count;

    private Counter counter;

    public DThread(int count) {
        this.count = count;
    }

    public void setCounter(Counter counter) {
        this.counter = counter;
    }

    @Override
    public void run() {
        for (int i = 0; i < count; i++) {
            counter.dec();
        }
    }
}

```

Wątek zwiększający licznik:

// IThread.java

```

package pl.edu.agh.tw.knapp;

import pl.edu.agh.tw.knapp.counter.Counter;

public class IThread extends Thread {
    private final int count;

    private Counter counter;
}

```

```

public IThread(int count) {
    this.count = count;
}

public void setCounter(Counter counter) {
    this.counter = counter;
}

@Override
public void run() {
    for (int i = 0; i < count; i++) {
        counter.inc();
    }
}
}

```

Główna klasa:

```

package pl.edu.agh.tw.knapp;

import pl.edu.agh.tw.knapp.counter.Counter;

public class Race {
    public static void main(String[] args) throws InterruptedException {
        final int operationCount = 10_000;

        var incThread = new IThread(operationCount);
        var decThread = new DThread(operationCount);

        var counter = new Counter(0);

        incThread.setCounter(counter);
        decThread.setCounter(counter);

        incThread.start();
        decThread.start();

        incThread.join();
        decThread.join();

        System.out.println("stan=" + counter.value());
    }
}

```

Uwaga 1: klasy DThread i IThread można zgeneralizować (tzn. stworzyć wspólną klasę nadrzędną, ale w celach czytelności to zostało pominięte).

Uwaga 2: wyniki znajdują się w rozdziale “Wyniki”

2.2 Synchronizacja wątków (p. 3)

Synchronizacji wątków można dokonać na wiele sposobów, przede wszystkim użyć mechanizmów wbudowanych, np. mutexów, atomiców, lockerów, `synchronized` itd., ale to zadanie musi zostać wykonane bez korzystania z w/w mechanizmów.

W przypadku prostego licznika, nie korzystając z mechanizmów systemowych, możemy otrzymać przewidywalną wartość na kilka sposobów:

1. Drugi wątek zostanie uruchomiony po zakończeniu pierwszego - w tym przypadku dostaniemy przewidywalną wartość (czyli 0), lecz to rozwiązanie jest równoważne inkrementacji i dekrementacji licznika w jednym wątku;
2. Każdy wątek dostaje na wejściu kopię (klona) licznika, i wykonuje na nim swoje operacje. Następnie główny wątek mergeuje wyniki (inaczej mówiąc - dodaje wartości liczników). Takiego rozwiązania można użyć, ale ono nie pokazuje jednoczesnego korzystania z zasobu dzielonego - licznika;
3. Własny mechanizm synchronizacji, który w *jakiś* stopniu będzie działał podobnie do mutexa. To rozwiązanie zostanie zaimplementowane poniżej.

W celu implementacji własnego mechanizmu synchronizacji, musimy najpierw zrozumieć, jak wygląda dostęp do zmiennych w przypadku wielowątkowości.

2.2.1 Przykład

Rozważmy następujący przykład:

```
public class TaskRunner {  
  
    private static int number;  
    private static boolean ready;  
  
    private static class Reader extends Thread {  
  
        @Override  
        public void run() {  
            while (!ready) {  
                Thread.yield();  
            }  
  
            System.out.println(number);  
        }  
    }  
  
    public static void main(String[] args) {  
        new Reader().start();  
        number = 42;  
        ready = true;  
    }  
}
```

Oczekujemy, że wątek `Reader` wypisze 42, ale w rzeczywistości niekoniecznie tak się stanie. Program może się zawiesić, wypisać wynik po jakimś czasie, a nawet możemy dostać na wyjściu 0. To się dzieje z różnych powodów, między innymi: optymalizacje (out-of-order execution, `ready = true` może zostać wykonane przed `number = 42`), caching (na systemach wielordzeniowych, każdy rdzeń posiada własną pamięć podręczną w celu przyspieszenia działania).

2.2.2 Słowo kluczowe `volatile`

Aby zapewnić, że aktualizacje zmiennych przekazywane są przewidywalnie do innych wątków, powinniśmy zastosować modyfikator `volatile` do tych zmiennych. Tzn., w przypadku w/w przykładu:

```
public class TaskRunner {  
  
    private static volatile int number;  
    private static volatile boolean ready;  
  
    // ...  
}
```

Stosując dane podejście, wszelkie zmiany dokonane na tych zmiennych będą przekazywane do innych wątków.

2.2.3 Implementacja

Moja własna implementacja posiada następujący interfejs:

```
// ILocker.java  
  
package pl.edu.agh.tw.knapp.locker;  
  
public interface ILocker {  
    void lock();  
    void unlock();  
}
```

Od razu musimy przyjąć pewne założenia:

- Kilka wątków może wywołać metodę `lock` jednocześnie;
- Tylko jeden wątek może wywołać metodę `unlock` w tym samym czasie;

Dodatkowo:

- W celu uniknięcia zawieszenia (deadlock), po wywołaniu `lock` musi nastąpić `unlock`;
- Metoda `unlock` musi zostać wywołana z tego samego wątku co i `lock`, w przeciwnym przypadku program może się zachowywać w sposób nieprzewidywalny (undefined behavior);
- Wątki będą mogły zablokować Locker w z góry zadanej kolejności;

Warto również przypomnieć, że każdy wątek ma swój własny unikalny identyfikator. W Javie możemy go pobrać korzystając z `Thread#getId()`. Żeby otrzymać wątek, w którym wykonuje się dana funkcja, możemy skorzystać z `Thread.currentThread()`.

Implementacja własnego lockera:

```
// ThreadLocker.java

package pl.edu.agh.tw.knapp.locker;

import java.util.*;
import java.util.stream.Collectors;
import java.util.stream.IntStream;

public class ThreadLocker implements ILocker {
    // <thread id, thread index>
    private final Map<Long, Integer> threadIds;

    private volatile int activeThreadIndex = 0;

    public ThreadLocker(Thread... threads) {
        threadIds = IntStream.range(0, threads.length)
            .mapToObj(i -> new AbstractMap.SimpleEntry<>(threads[i].getId(), i))
            .collect(Collectors.toUnmodifiableMap(
                AbstractMap.SimpleEntry::getKey, AbstractMap.SimpleEntry::getValue));
    }

    @Override
    public void lock() {
        while (!canBeLocked()) {
            Thread.yield();
        }
    }

    @Override
    public void unlock() {
        activeThreadIndex = (activeThreadIndex + 1) % threadIds.size();
    }

    private boolean canBeLocked() {
        var currentThreadIndex = threadIds.get(Thread.currentThread().getId());
        return currentThreadIndex == activeThreadIndex;
    }
}
```

Ten locker działa w następujący sposób:

- Tworzymy go przekazując jako argumenty wątki, które będą z niego korzystały;
- Każdy taki wątek dostaje indeks;
- W celu mapowania id wątku na jego indeks korzystamy z mapy (warto zwrócić uwagę: jest ona *niemodyfikowalna* i oznaczona jako *final*, a więc możemy bezpiecznie odczytywać z niej wartości z różnych wątków, tzn. nie potrzebujemy żadnej dodatkowej synchronizacji);
- Zmienna `activeThreadIndex` wskazuje, dla którego wątku ten locker może zostać zablokowany;
- Metoda `lock` sprawdza, czy locker może zostać zablokowany **dla danego wątku** (mapując

thread id na *thread index*), i jeżeli tak, blokuje go przerywając pętlę (warto zauważyć, że ta pętla powoduje tzw. *busy-waiting*, w celu zmniejszenia (raczej próby zmniejszenia) negatywnych efektów użyto `Thread.yield()`);

- Metoda `unlock` zwiększa `activeThreadIndex` o 1 (modulo `threadIds.size()`);

Dzięki temu, że `activeThreadIndex` jest użyty z modyfikatorem `volatile`, ten mechanizm działa poprawnie, tzn. zgodnie z oczekiwaniami.

Uwaga: wyniki znajdują się w rozdziale “Wyniki”

Zalety

- Prosty w implementacji;
- Pozwala tworzyć tzw. sekcje krytyczne, dzięki czemu mamy możliwość zsynchronizowania działania kilku wątków;
- Łatwy w użyciu - ma interfejs podobny do interfejsu `mutex`;

Wady

- Powoduje tzw. **busy-waiting** - ciągle sprawdzanie, czy `Locker` jest dostępny dla danego wątku - niepotrzebnie korzystamy z czasu procesora, który mógłby zostać wykorzystany na wykonanie ważniejszych rzeczy;
- Wymaga, aby wątki, które będą korzystały z `Lockera`, były z góry znane i przekazane do konstruktora;
- Zakłada, że wszystkie wątki będą mogły zablokować `Lockera` w kolejności, w jakiej zostały przekazane do konstruktora. Z tego wynika, że jeżeli np. wątek A wywołuje `lock` 1000 razy, a wątek B - 998 razy, to program się zawiesi;
- Nie nadaje się do praktycznego użycia;

Zsynchronizowany (thread-safe) licznik:

```
// SynchronizedCounter.java
```

```
package pl.edu.agh.tw.knapp.counter;

import pl.edu.agh.tw.knapp.locker.ThreadLocker;

public class SynchronizedCounter extends Counter {
    private final ThreadLocker locker;

    public SynchronizedCounter(int n, Thread... threads) {
        super(n);
        locker = new ThreadLocker(threads);
    }

    @Override
    public void inc() {
        locker.lock();
        super.inc();
        locker.unlock();
    }
}
```



```

    }

    @Override
    public void dec() {
        locker.lock();
        super.dec();
        locker.unlock();
    }
}

```

3 Wyniki

3.1 Race condition (p. 1-2)

Zgodnie z poleceniem, **program** musi zostać uruchomiony 100 razy. W celu ułatwienia, korzystam z narzędzia **gradle** i prostego **bash** skryptu, który pobiera wyniki wykonania programu:

```

for _ in {1..100}
do
    ./gradlew run | sed -n 's/^.*stan=\s*\(\S*\).*$/\1/p'
done

```

Pobrane wyniki zostały zapisane do pliku a następnie wczytane i przetworzone przez skrypt w języku python:

```

[2]: import matplotlib.pyplot as plt
import pandas as pd

df = pd.read_csv("output.txt", header=None)

print(df)

```

```

      0
0 -1562
1   708
2    89
3  1055
4     7
..  ...
95 -2866
96  -233
97   417
98 -1410
99 -1203

```

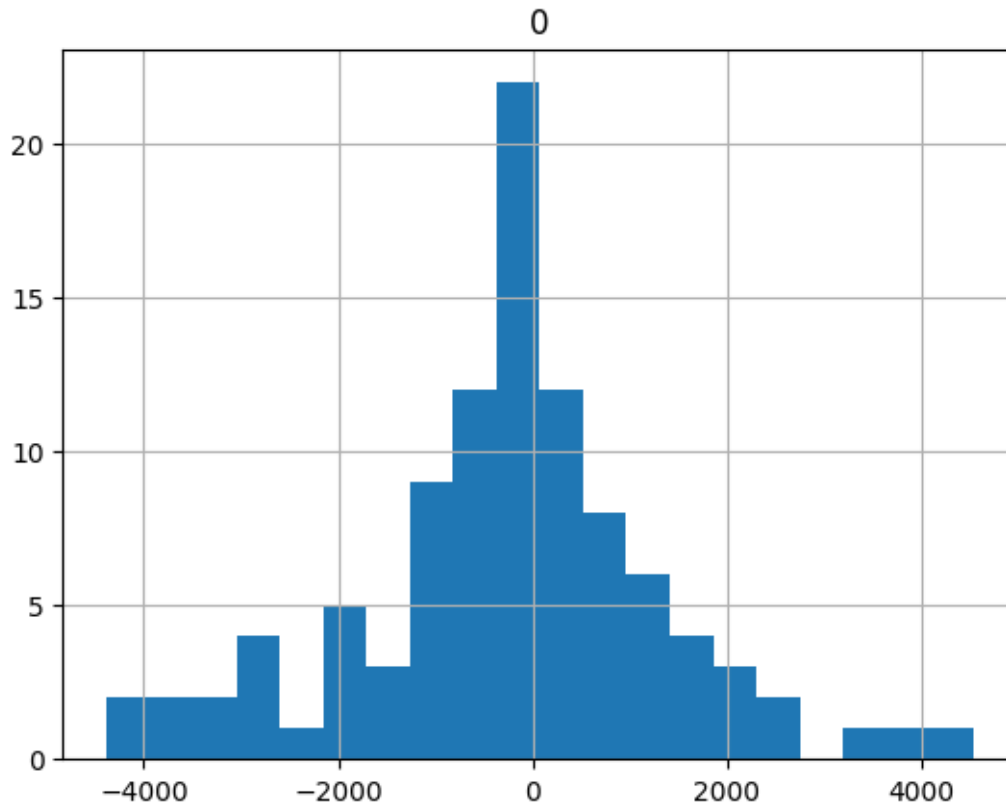
[100 rows x 1 columns]

```

[4]: df.hist(bins=20)

```

```
[4]: array([[<Axes: title={'center': '0'}>]], dtype=object)
```


Jak widać z tego histogramu, wyniki zagęszczają się bliżej wartości 0, ale są również wyniki położone dość daleko wartości 0, np.:

```
[5]: df.abs().max()
```

```
[5]: 0    4535
dtype: int64
```

3.2 Synchronizacja wątków (p. 3)

W przypadku zsynchronizowanych wątków, zgodnie z oczekiwaniami na wyjściu za każdym razem dostajemy 0:

```
[6]: df_sync = pd.read_csv("output_sync.txt", header=None)
print(df_sync)
```

```
0
0 0
1 0
2 0
```

```
3    0
4    0
.. ..
95   0
96   0
97   0
98   0
99   0
```

```
[100 rows x 1 columns]
```

```
[12]: df_sync[df_sync == 0]
```

```
[12]:      0
0     0
1     0
2     0
3     0
4     0
.. ..
95    0
96    0
97    0
98    0
99    0
```

```
[100 rows x 1 columns]
```

Jak widać z powyższego wyniku, wszystkie 100 wartości są równe 0.

4 Wnioski

- **Race condition** czyli **Wyścig**, charakteryzuje się niedeterministycznym zachowaniem programu, może powodować błędy trudne do wykrycia i pojawia się wtedy, gdy więcej niż jeden wątek korzysta jednocześnie z zasobu dzielonego, przy czym co najmniej jeden próbuje go zmienić;
- Język Java posiada własne mechanizmy synchronizacji, między innymi: semaforey (`Semaphore`), lockery (np. `ReentrantLock`), zmienne atomowe (`atomics`, np. `AtomicInteger`), słowo kluczowe `synchronized`;
- Stosując modyfikator `volatile`, wszystkie zmiany dokonane na tych zmiennych będą przekazywane do innych wątków;
- Niezsynchronizowany dostęp do licznika powoduje wyścigi, w związku z czym nie otrzymujemy na wyjściu oczekiwanej wartości, tzn. 0;
- Zsynchronizowany dostęp do licznika nie powoduje żadnych `race condition` i na wyjściu za każdym razem wypisuje się wartość oczekiwana, czyli 0.

5 Bibliografia

1. [Materiały do laboratorium](#)
2. [The Java™ Tutorials - Synchronization](#)
3. [Java Docs - Semaphore](#)
4. [Java Docs - ReentrantLock](#)
5. [Java Docs - AtomicInteger](#)
6. [Java Docs - Thread](#)
7. [Baeldung - Guide to the Volatile Keyword in Java](#)
8. [Wikipedia - Race condition](#)
9. [Wikipedia - Busy waiting](#)